

Kıymetli cemaatimiz sohbetimize başlamadan önce bizleri mahlukatın içersinde insan olarak yaratması ve insanlar içersinde de İslamla , müslüman olmakla müşerref kılması ve bizleri sayısız nimetlerle donatması sebebiyle Rabbimize kainattaki zerrât adedince hamdediyoruz. Rabbimiz hamdlerimizi kabul eylesin! Dînî ve dünyevî hayatımızda bizlere her daim önnek olan iki cihan serveri edendimiz Hz. Muhammed Mustafa (sas)’e kainattaki zerrat adedince salat-ü selam olsun! Rabbimiz Efendimizin şefeatine cümlemizi nail eylesin. Kur’an’ın ve sünnetin nurlu yolundan rabbim bizleri ayırmasın inşaallah! Rabbim birliğimizi, beraberliğimizi daim eylesin. Kalplerimizi ve gönüllerimizi iaman ve Kur’an’dan yoksun eylesin. Dünya ve ahirette bizlere her daim iyilik ve güzellikler ihsan eylesin inşaallah! Cumanız mübarek olsun.. Bu haftaki Cuma sohbetimize sizlere iman, ibadet ve salih amelden bahsedecğim inşaallah. Öncelikle bu kavramların sözlük ve ıstılah anlamları üzerinde durmak istiyorum. İman’ın Tanımı; Sözlükte "birini söylediği sözde tasdik etmek, söylediğini kabul etmek, gönül huzuru ile benimsemek, karşısındakine güven vermek, şüpheye yer vermeden kalpten tasdik etmek; eman vermek, emin kılmak" anlamlarına gelen imân, ıstılahta, Hz.Peygamber'in Allah'tan getirdiği ve zarûrât-ı diniyye olarak bilinen hükümleri, haber verdiği şeyleri tereddütsüz kabul ile bunların gerçek ve doğru olduğuna inanmak demektir. İslâm bilginleri arasında îmânın tanımı ve mahiyeti konusunda bazı farklılıklar bulunmaktadır. İmânı sadece kalp ile bilmek veya dil ile ikrardan ibaret şeklinde tanımlayanlar olmuştur. Ancak Ehl-i Sünnet âlimlerinden Eş'arî ve Maturîdîler iîmânın, kalp ile tastik olduğunu, Ebû Hanîfe ise kalp ile tasdik ve dil ile ikrar olduğunu söylemiştir. Buna karşılık bazı âlimler de, kalp ile tasdik, dil ile ikrar ve organlarla amel etmek olarak kabul etmişlerdir. İmânın esasları Allâh'ın varlığına ve birliğine, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe, kader ve kazaya, yani hayır ve şerrin Allâh tarafından yaratıldığına inanmaktır. İmânın Allâh katında makbul olabilmesi için; İmânda şüphe bulunmayıp kalben kesin olarak inanılması, bütünük olması (inanılması gereken şeylerin tamamına inanılması), imân ve ibadete şirk karıştırılmaması, yeis halinde olmaması (ölümden ve ilâhî azapla karşılaşmadan önce olması), dince kutsal sayılan şeyleri, âyetleri, dinî hükümleri külcçeümsememesi gerekir. (F.K.)(DİB Yay. Dini Kavramlar Sözlüğü) İbadet’ın Tanımı; Sözlükte "itâat etmek, boyun eğmek, kulluk etmek, tevazu göstermek, ilâh edinmek; din ıstılahında, mükellef insanın nefsinin arzusu hilafına Rabb'ına tazim için yaptığı fiil ve niyete bağlı olarak yapılmasında sevap olan ve Allah'a yakınlık (kurbet) ifade eden şuurlu itâat" anlamına gelir. İbâdet; boyun eğmenin, itâat etmenin, saygı göstermenin ve kulluğun en son noktasıdır. Kur'ân'da Allah'a ve Allah'tan başkalarına ibâdet söz konusu edilmiştir. 82 âyette Allah'a ibâdet kavramı kullanılmıştır. İnsan, Allah'a ibadet için yaratılmış (Zâriyat, 51/56), bütün Peygamberler, insanları Allah'a ibâdet etmeye davet etmişler (Bakara, 2/83), kendileri de Allah'a ibâdet etmişlerdir (Ra'd, 13/36). Kur'ân'da hem "ey insanlar" (Bakara, 2/21) hem de "ey müminler" (Hac, 22/77) hitabı ile Allah'a ibâdet edilmesi emredilmiş ve ibâdetin ihlasla (Beyyine, 98/5) ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmadan yalnız Allah'a yapılması istenmiştir (Nisâ, 4/36). Kur'ân'da ibâdet kavramının; tevhid (Nisâ, 4/36), itaat (Bakara, 2/172), dua (Mümin, 40/60),

boyun eğmek (tevâciz, tezelli, huşu ve istikân) (Fâtiha, 1/5),
îman ve sîlih amel (Nisâcî, 4/172, 173), Allah'ı tesbih ve secde (A'râcî, f, 7/206),
Allah'ı bilmek ve tanımak gibi (Zariyâcî, t, 51/56) geniş bir anlamı vardır. Dolayısıyla
Kur'ân'da ibîdet kavramı; Allah'ın varlığını ve birliğini ikrar etmek, kitap ve
Peygamberlerini doğrulamak, Allah'ın razı olduğu şeyleri yapmak, Allah'ın hükmüne
razı olmak, nimetlerine şükretmek, musîbetlere sabretmek, insan haklarına saygı
göstermek, onlara şefkat ve merhamet etmek gibi îman, ahlîk, namaz, hac,
zekat, oruç, cihad, evlenme, boşanma, helîl-haram, mîras, ticaret, ahde vefa,
yemin, keffîret vb. İslîm'in bütün ahkâmını uygulamayı, emir ve
yasaklarına riîyeti ve Allah'ın sınırlarını korumayı ifîde eder. Uygulama itibariyle
ibadetler, 4 kısma ayrılır: 1- îmîn, ihlas, niyet, tefekkür, marifet, sabır, takva, havf
ve reca gibi kalbî-batınî ibadetler. 2- Namaz, oruç dil ile zikir, tesbih, tehlil, tekbir,
tahmid ve dua, ana-babaya iyilik, insanlara iyi muamele ve sıla-i rahim gibi vücut azalarıyla
yapılan ibadetler. 3- Zekat, sadaka, yakınlarla ve fakirlere yardım, Allah yolunda infak gibi mal ve
servetle yapılan ibîdetler. 4- Hacca gitmek, malı ve canı ile cihat etmek gibi hem mal ve hem
de bedenle yapılan ibîdetler. Bir amelin ibîdet olabilmesi için; kişide
îmîn, niyet ve ihlîs olması ve ibadetin İslîm'a uygun olması gerekir. (İ.K.)
(DİB Yay. Dini Kavramlar Sözüğü) Salih Amel'in Tanımı;
Sözükte "yararlı, iyi ve güzel amel" anlamına gelen amel-i sîlih, din dilinde;
îmanın gereği olarak ihlas ve iyi niyetle yapılan, Kur'ân ve sünnet'e uygun olan
her türü söz, fiil ve davranışlara denir. Kur'ân'da yetmiş iki îyette
"amel-i sîlih" "îman" ile birlikte geçmiş, îman edip amel-i sîlih
işleyenlere mağfiret, büyük mükîfat ve cennet vaat edilmiştir (Bakara, 2/25;
Mîide, 5/9). İslîm bilginleri "amel-i sîlihi"; farz, vacip, sünnet,
müstehap ve mendup kısımlarına ayırmışlardır. Namaz kılmak ve zekat vermek gibi ibadetler
amel-i sîlih olduğu gibi, dürüstlük, doğru sözülük ve
meşru bir işte çoluk çocuğunun rızkını temin için çalışmak da
sîlih ameldir. Allah'ın rızasına uygun olan her amele sîlih amel diyebiliriz. Tevbe
sîresinin yüz yirminci îyetinde mü'minlerin Allah yolunda açık,
susuzluk, yorgunluk ve sıkıntıya uğramaları, bir yeri zaptetmeleri, kîfirlere karşı zafer
kazanmaları sîlih amel olarak ifade edilmiştir. Sîlih amel ile sevap elde edebilmek
için insanın mutlaka îmanın bulunması ve şirkten uzak olması gerekir (Kehf,
18/110). îman, ibadet, Allah ve peygamberin emir ve yasaklarına uymak amel-i sîlih
kavramına dahildir (Kehf, 18/30; Buhîrî, îmîn, 18 (II, 12). Kur'ân'da
îman edip sîlih amel işleyenlerin, yaratıkların en hayırlıları olduğu bildirilmiştir (Beyyine,
98/7). Allah'ın rızasına uygun olmayan her türü inanç, söz, fiil ve
davranışlara amel-i gayr-i sîlih denir. Bu kavram, sîlih amelin zıddı olup
Kur'ân'da bir îyette geçmiştir (Hîd, 11/46). Sîlih olmayan amel,
Kur'ân'da amel-i seyyie olarak da ifade edilmiştir. Amel-i seyyie; sözükte
kötü ve zararlı amel anlamına gelen bu tabir, din dilinde, Allah ve peygamberin emir ve
yasaklarına uygun olmayan, sahibinin günaha girmesine sebep olan söz, fiil ve
davranışlara denir. Bu tîbir Kur'ân'da amel-i sîlih'in zıddı olarak kullanılmıştır
(Tevbe, 9/102; Fîtır, 35/10; Mü'min, 40/58). Nisâcî, sîresinin 123.
îyetinde "Kim kötü bir amel işlerse onunla cezalandırılır" denilmiştir. (İ.K.) (DİB
Yay. Dini Kavramlar Sözüğü) îman, kalbin amelidir.
Çünkü imanın yeri kalptir. Kuran'ı Kerimde imanın kalbe ait bir
salih amel olduğu, Nuh (a.s.) oğlunun Allah'ı inkar ve isyan
etmesini “salih olmayan bir amel” işlediği ifade edilerek bildirilmiştir:

قَالَ
يَانُوحُ
إِنَّهُ
لَيْسَ مِنْ
أَهْلِكَ
إِنَّهُ
عَمَلٌ
غَيْرُ
صَالِحٍ ق ق(Allah) ey Nuh! O
(gemiye binmeyen) oğlun senin ailenden değildir. Oقnun yaptığı salih olmayan bir
ameldirق (Hud, 11/46).قBu ayet-i kerimeden ilk salih amelin iman olduğunu
anlıyoruz. Yine bu anlamda diğer bir ayette şudur: Salih amel, Kuranقda iman anlamında,
kق kelimesinin zıddı olarakققق kullanılmaktadır: ق
كَفَرَ
فَعَلَيْهِ
كُفْرُهُ
وَمَنْ
عَمِلَ
صَالِحًا
فَلِأَنفُسِهِمْ
يَمْهَدُونَ
وَمَن ققق
ققققققق قHer kimق inkar ederse,
inkarı kendi aleyhinedir. Ve kim de salih amel işlerse, kendileri iقcedil;in rahat bir yer hazırlamış
olurlarق (Rum, 30/44).ق قKurقanقda iman ile salih amel pek
قcedil;ok ayette birlikte zikredilmiş ve bunların etle tırnak gibi birbirinden ayrılmayacağı
vurgulanmıştır. İman dikilen bir meyve fidanına benzeticek olursa amel de onun dibinin
قcedil;apalanması , sulanması zararlı dalların budanmasıdır. Eğer bunlar yapılmazsa nasıl ki
meyve fidanından fayda elde edmezsek ve zamanla o fidan kuruyup gidercekse salih amelle
beslenmeyen desteklenmeyen iman bizi son nefese kadar gقtقrmeyebilir, bu da kişi
iقcedil;in felaket demektir. Rabbim son nefesimizde de bizlere iman nasip eylesin! قKişi
nasıl yaşarsa قyle قlقr, nasıl قlقrse de قyle haşrolunurق
sقzق bizim kقltقrقmقzde قnemli yer etmiştir. Amel
imandan bir cقm mقdقr? Değil midir? Konusuna girip kelamق bir tartışma
yapmak istemiyorum ama şunu ifade etmeliyim ki; amelsiz iman olmaz, o iman bizi daha
قnce de belirttiğim gibi قtelere gقtقremez. Karşı karşıya kaldığımız ciddi
imtihanlarda Allahقa isyan edip haşa ve kella iamandan قcedil;ıkabiliriz. Bundan dolayı
hayatımızı salih amellerle donatmalıyız. Tabii ki imanımız قzerine gقneşin doğup
battığı herşeyden قcedil;ok daha değerlidir. Amelin Allah katındadeğer bulabilmesi iقcedil;in
onun iman dairesi iقcedil;ersinde olması lazım yani; Bir amelin salih olabilmesi iقcedil;in ameli
işleyen kimsenin mقmin olması, şirk ve gقşteriştten uzak durması, ameli iyi bir niyet ve
ihlasla yapması ve amelin İslamقn prensipleriyle قcedil;atışmaması gerekir. İnanmayan
bir insanın yaptığı gقzel, faydalı, işler قsalih amelق kapsamında
değerlendirilemez. قcedil;قnkق amelin sıhhati iقcedil;in imanın gerekli olduğunu
Yقce Kitabımız Kurقan şقyle ifade etmektedir: ق
وَمَنْ
يَكْفُرْ

بِالْإِمَانِفَقَدْ
06;ِفَقَدْ
حَبِطَ
عَمَلُهُ “Kim iman
(esasalarını)inkar ederse o kimsenin ameli boşa gider” (Maide,5/5) Bakınız
Kur’an, mül’min olmayanların işlediği salih amelleri nasıl tasvir ediyor;
Yüce Allah inkar edenlerin amellerini fırtınalı bir günde rüzgarın şiddetle
savurduğu küle ve seraba benzetmektedir. Mümin olmayanlar, kıyamet
gününde yaptıkları amelardan hiçbir şey elde edemeyeceklerdir:
مَثَلُ
الَّذِينَ
كَفَرُوا
بِرَبِّهِمْ
أَعْمَالُهُمْ
كَرَمَادٍ
اشْتَدَّتْ
بِهِ
الرِّيحُ فِي
يَوْمٍ
عَاصِفٍ لَا
يَقْدِرُونَ
مِمَّا
كَسَبُوا
عَلَى شَيْءٍ
ذَلِكَ هُوَ
الضَّلَالُ
الْبَعِيدُ
“Rablerini inkar edenlerin durumu şudur: Onların işleri, fırtınalı bir günde
rüzgarın şiddetle savurduğu küle benzer. (Dünyada) kazandıkları hiçbir
şeyin (ahirette) yararını görmezler. İşte bu derin sapıklıktır.”(İbrahim 14/18) İman
edip salih amel işleyen, hakkı ve sabrı insanlara tavsiye eden insan ziyane ugramaktan kurtulur:
وَالْعَصْر
إِنَّ
الْإِنسَانَ
لَفِي خُسْرٍ
إِلَّا
الَّذِينَ
آمَنُوا
وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ
وَتَوَاصَوْابا
بِالصَّبْرِ
ِِِ "Andolsun zamana ki, insan gerçekten ziyan içindedir.
Ancak, iman edip de sâlih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine

[illegible]

[illegible]

وَرَّثَهُ

[illegible]

